

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-12\(41\)-91-105](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-12(41)-91-105)

УДК 378.091.313:005.336.2

Іванова Наталя Анатоліївна,

здобувач вищої освіти ступеню доктора філософії

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Богдана Хмельницького.

Мелітополь, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3309-2813>

ivanova1977@gmail.com

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування практико орієнтованих професійних компетентностей майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема проєктної компетентності як окремого складника їх професійної компетентності. Наголошено, що визначення шляхів вирішення означеної проблеми є необхідною передумовою підготовки фахівців, конкурентноздатних на ринку праці у сучасних умовах. Визначено, що формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – складний інтегрований процес, спрямований на усвідомлення мотивів, потреб в ефективному використанні засобів проєктної діяльності в професійній сфері. Проаналізовано поняття проєктної діяльності в контексті виконання проєктів в інформаційно-бібліотечній діяльності. У статті виділено ефективні педагогічні умови формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: забезпечення позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; проектування змісту дисциплін циклу фахової підготовки; використання інформаційно-комунікаційних технологій; оволодіння практичним досвідом здійснення проєктної діяльності для виконання відповідних обов'язків в майбутній професійній сфері; стимулювання рефлексивної позиції майбутніх фахівців на всіх етапах розвитку проєктної компетентності; формування особистісних та професійних якостей особистості майбутнього фахівця. Підкреслено та теоретично обґрунтовано проєктну діяльність як одну з пріоритетних педагогічних умов формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в процесі професійної підготовки. Зокрема, наголошено, що забезпечення цієї педагогічної

умови уможливило оволодіння здобувачем освіти системою методів, що дозволить йому добирати такий інструментарій у професійній діяльності, який гарантуватиме оптимальне та ефективне розв'язання певної практичної проблеми. Звернено увагу на той факт, що проєктна компетентність фахівців інформаційно-бібліотечної сфери визначається сукупністю чотирьох компонентів: ціннісно-мотиваційного (аксіологічного), знаннево-змістового (когнітивного), технологічного (діяльнісно-практичного) і рефлексивно-оцінювального. Ефективність проєктної діяльності в процесі формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи підтверджується з огляду урахування її технологічного компонента, оскільки здобувачі освіти мають набути вмінь і навичок практично реалізовувати принципи, підходи, застосовувати способи та методи реалізації проєктів у майбутній професійній діяльності. Підсумовано, що проєктна діяльність є фактором формування соціально-значимих знань і умінь, що створять підґрунтя для подальшої успішної професійної реалізації майбутніх фахівців та сприятимуть усвідомленню ними необхідності навчатися впродовж життя.

Ключові слова: проєктна діяльність; професійна компетентність; проєктна компетентність; педагогічні умови; майбутні фахівці з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах, коли джерелом суспільного прогресу є не сама інформація по собі, а її ефективне використання, – закономірною є заміна поняття на визначення етапу суспільного розвитку з терміну «інформаційне суспільство» на «суспільство знання». Зазначені тенденції вимагають відповідних змін у підготовці спеціалістів, які можуть ефективно працювати не лише в ситуації багатовимірного інформаційного простору, а й здатних до створення умов, які сприяють засвоєнню інформації, перетворенню її на знання, що може мати практичне застосування [1].

У цьому контексті нових підходів вимагає сфера професійної освіти та інформаційно-бібліотечна освіта, зокрема. Швидкий розвиток інформаційно-бібліотечної галузі характеризується наразі тим, що бібліотека перестає бути лише «книгосховищем», «інформаційним фондом», а має адаптуватися до динамічних змін суспільства і у відповідь на вимоги часу ставати багатофункціональним соціальним інститутом з розмаїттям напрямів діяльності.

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає від доволі сталих в недалекому минулому культурно-освітніх інституцій швидкої орієнтації на постійно зростаючі інформаційні потреби різновікових категорій

користувачів. Бібліотеки мають можливість створити умови, необхідні для надання користувачеві необхідного йому знання, завдяки реалізації проєктної діяльності [2]. Ще одним актуальним викликом часу для бібліотек є тенденція до їх перетворення на центри громадської активності, особливо в умовах децентралізаційних процесів. Сьогодні бібліотеки мають стати об'єднаною ланкою між громадою, урядом, бізнесом, що сприятиме стабілізації суспільства, досягненню взаєморозуміння й консолідації [3]. Саме бібліотеки мають відігравати вирішальну роль у систематизації та поширенні інформації для забезпечення сталого демократичного суспільного розвитку.

Зазначені трансформації вимагають відповідних змін і посилення вимог до рівня професійної компетентності фахівців, які забезпечуватимуть таку інноваційну діяльність бібліотек у новітніх умовах. Наразі в національній освіті відбулися зміни професійної підготовки спеціалістів сфери інформаційної діяльності, бібліотекознавства, архівознавства, книгознавства – усі ці спеціальності об'єднано в одну «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Це актуалізує потребу у дослідженні окремих аспектів компетентнісної професійної освіти фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах реформування та вдосконалення сучасної інформаційно-бібліотечної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання щодо сутності професійної компетентності відображено у працях Н. Бібик, О. Дубасенюк, І. Зимньої, В. Кременя, А. Маркової, Н. Ничкало, О. Пометун, А. Хуторського та ін. Проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців розкриваються в працях Л. Виготського, В. Долл, М. Елькіна, С. Ізбаш, С. Прийми. Зміст поняття «педагогічні умови» розкрито в працях Ю. Бабанського, А. Вербицького, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Пехоти та ін. Дослідженням проблематики розкриття умов, що впливають на формування конкурентоспроможності фахівців у різних професійних напрямках, займалися Р. Гуревич, В. Радкевич, В. Сластьонін та ін. Проблематика стану та перспектив розвитку інформаційно-бібліотечної освіти відображена у працях відомих сучасних вчених: В. Бабича, І. Давидової, В. Загуменної, В. Ільганаєвої, У. Краус-Ляйхерт, Т. Новальської, О. Сербіна та Т. Ярошенко, А. Соляник. Проєктна діяльність у процесі навчання вивчається В. Беспальком, Л. Лук'яновою, Є. Полат, С. Смирновим та іншими вченими. Тему проєктної діяльності у роботі бібліотек досліджено в роботах науковців та практиків В. Білоус, В. Пашкової, Н. Тарасенко, І. Шевченко.

Отже, проблема формування професійної компетентності фахівців є актуальною в педагогічному аспекті. Водночас недостатньо дослідженими

є особливості формування професійної компетентності та її окремих складових майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Крім того, серед авторів відсутній єдиний погляд на визначення переліку обов'язкових фахових компетентностей майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, необхідних для його успішної професійної діяльності.

Аналіз наукової літератури свідчить, що особливої актуальності в сучасних умовах набуває питання формування сучасних практико орієнтованих професійних компетентностей майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема проєктної компетентності як окремого складника їх професійної компетентності. Попри вагомні результати зазначених досліджень, залишаються відкритими питання щодо визначення окремих педагогічних умов формування складових професійної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема проєктної компетентності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні проєктної діяльності як однієї з пріоритетних педагогічних умов формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в процесі професійної підготовки.

Відповідно до зазначеної мети нами поставлено такі **завдання**:

- розкрити специфіку проєктної діяльності в інформаційно-бібліотечній сфері;
- визначити сутність пріоритетних педагогічних умов формування проєктної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в процесі професійної підготовки
- теоретично обґрунтувати проєктну діяльність як одну з визначених педагогічних умов.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці таких вчених як В. Беспалько, М. Елькіна, Н. Маслової, Є. Полат, С. Смирнова щодо проєктної діяльності як найважливішого методу успішного формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

На основі аналізу наукових праць та проведених раніше досліджень нами сформульовано поняття «проєктна компетентність майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи», яку ми розуміємо як інтегративну єдність інтелектуальних складових, особистісних характеристик

й досвіду, виражену у здатності та готовності до успішної самостійної діяльності з розроблення та впровадження проєктів у професійній діяльності, дозволяє використовувати власний потенціал, оперативно й успішно адаптуватися до різнопланових завдань в умовах соціальної практики, що постійно змінюються.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

У нашому дослідженні ми спиралися на положення системного, компетентнісного, проєктного, діяльнісного, організаційного, міждисциплінарного підходів, використовували загальнонаукові принципи пізнання соціокультурних процесів. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, основними з яких є: методи аналізу та синтезу, порівняльний, термінологічний аналіз, узагальнення.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Проєктна діяльність бібліотек охоплює широке коло проблем, а фахівці з інформаційної, бібліотечної та архівної справи завдяки реалізації проєктів перетворюють різноманітну інформацію шляхом її апробації на знання, застосування якого на практиці покращує якість життя користувачів бібліотек [2]. Проєктна діяльність передбачає інтеграцію та безпосереднє застосування знань та вмінь, спрямованих на набуття особистісного досвіду, створює умови для самореалізації та сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, самостійності, відповідальності, умінню планувати, приймати рішення, оцінювати результати [4]. На думку багатьох науковців проєктна діяльність є одним з універсальних засобів творчого розвитку людини [5].

Проаналізуємо поняття проєктної діяльності саме в контексті виконання проєктів в інформаційно-бібліотечній діяльності. За результатами досліджень сучасних науковців та практиків проєктна діяльність бібліотек може розглядатися з різних підходів. Так, Н. Тарасенко пропонує розглянути проєктну діяльність бібліотек через призму бібліотечних послуг [2]; О. Воскобойнікова-Гузєва розглядає її як одну з моделей соціального партнерства та чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери [6]. В. Скарць наголошує на тому, що проєктна діяльність – передумова інноваційного розвитку бібліотек [7]; В. Пашкова розглядаючи роль бібліотек у розвитку громадянського суспільства зазначає, що їх проєктна діяльність – одна з вагомих умов прискорення перетворень бібліотек [8], а Г. Шемаєва підкреслює при цьому важливість проєктної діяльності для розвитку та інтеграції бібліотечних установ у світовий інформаційний простір [9]. В. Білоус

розглядає проектну діяльність як інструмент модернізації бібліотеки та як засіб формування професійної компетентності бібліотекарів [10].

Аналіз досліджень у галузі теорії і практики проектування дозволяє розглядати проектну діяльність бібліотек як системну, за допомогою якої забезпечується органічне та ефективне використання проектів для змін в освіті, культурі, соціальній сфері. Отже, проектна діяльність фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи розглядається нами як поліфункціональна діяльність, що сприяє більш чіткому формулюванню цілей культурної діяльності, досягнення в ній балансу доцільності та ефективності, обґрунтування залучених ресурсів (кадрових, інформаційних, матеріально-технічних, фінансових та ін.), подолання витратного методу фінансування культури, підвищенню якості послуг, що надаються в культурній сфері, стимулюючи креативність в пошуку нових рішень [11].

Проектна діяльність спрямована на розвиток пізнавальних навичок, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, узагальнювати та інтегрувати знання, що отримані з різних джерел у процесі теоретичного і практичного навчання. Участь у проектній діяльності надає можливість здобувачу освіти самовдосконалюватися, а також відкриває можливості вибору особистої ролі в системі відносин колективу учасників проекту (автор ідей, виконавець, учасник, організатор) або залишає право вибору на індивідуальну роботу, і в цьому випадку виконавець проекту поєднує усі ролі в одній особі [12]. Проектна діяльність в процесі навчання формує у здобувачів освіти ряд якостей, які в кінцевому результаті позитивно позначаються на характері майбутнього професіонала, зокрема і фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Оскільки компетентнісна парадигма освіти передбачає формування сучасного фахівця, здатного до незалежного вирішення практичних завдань професійної діяльності, особливої ваги набуває задача розвитку відповідного типу мислення у майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки.

Проектна компетентність розглядається як одна зі складових професійної компетентності [13] і знаходиться у нерозривній єдності з проектною діяльністю та процесом проектування.

Вона безпосередньо виявляється у внутрішньому усвідомленні особистістю фахівця сенсу і значимості проектної діяльності, володінні фаховими знаннями, уміннями і навичками, обґрунтованому виборі та оптимізації проектних рішень у разі їх багатоваріантності, наявності здатності застосовувати ці знання й уміння в практиці конкретних професійних завдань [14].

Нашими дослідженнями доведено, що формування проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – це складний інтегрований процес, спрямований на усвідомлення

мотивів, потреб в ефективному використанні засобів проектної діяльності в професійній сфері [15].

Процес формування професійних компетентностей, і проектної зокрема, пов'язаний з використанням певних педагогічних умов, що уможливають ефективне зростання професійного рівня та творчу самореалізацію майбутніх фахівців, сприяють їх різнобічному розвитку.

Для досягнення в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи готовності до здійснення ним проектної діяльності в практиці професійної роботи нами визначені пріоритетні педагогічні умови. В своїй єдності вони становлять єдину систему, що характеризується наявністю компонентів для формування творчого стилю мислення, практичного оволодіння способами і засобами проектної діяльності; готовності і здатності до застосування набутого професійного досвіду у здійсненні конкретних практичних завдань.

В результаті проведених досліджень найбільш ефективними при формуванні проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи виявилися такі педагогічні умови: забезпечення позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; проектування змісту дисциплін циклу фахової підготовки (збагачення форм, методів, прийомів навчання, адекватних визначеному змісту підготовки); використання інформаційно-комунікаційних технологій; оволодіння практичним досвідом здійснення проектної діяльності для виконання відповідних обов'язків в майбутній професійній сфері; стимулювання рефлексивної позиції майбутніх фахівців на всіх етапах розвитку проектної компетентності; формування особистісних та професійних якостей особистості майбутнього фахівця [15].

Для вирішення мети цієї статті розглянемо докладніше одну із зазначених педагогічних умов – оволодіння практичним досвідом здійснення проектної діяльності для виконання фахівцем з інформаційної, бібліотечної та архівної справи відповідних обов'язків в майбутній професійній сфері.

Важливість зазначеної педагогічної умови підтверджується даними досліджень щодо визначення структури проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. За даними [16] проектна компетентність фахівців інформаційно-бібліотечної сфери визначається сукупністю чотирьох компонентів: ціннісно-мотиваційного (аксіологічного), знаннево-змістового (когнітивного), технологічного (діяльнісно-практичного) і рефлексивно-оцінювального.

Вважаємо, що забезпечення цієї педагогічної умови уможливає оволодіння здобувачем освіти системою методів, що дозволить йому добирати такий інструментарій у професійній діяльності, який гарантуватиме

оптимальне та ефективне розв'язання певної проблеми. Для цього необхідно навчити майбутніх фахівців самостійно мислити, знаходити і вирішувати завдання, залучаючи для цієї мети знання з різних областей, вміння передбачати результати і допустимі наслідки різних варіантів вирішення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [13].

В основу використання в якості педагогічної умови практичного досвіду проєктної діяльності в професійній підготовці покладено ідею організації доцільної діяльності здобувачів освіти для реалізації висунутої мети, раціональне поєднання під час розв'язання конкретних проблем теоретичних знань з практичним досвідом майбутніх фахівців, урахування їхніх особистих інтересів і потреб [17].

Процес підготовки до самостійного здійснення майбутніми фахівцями всіх стадій проєктної діяльності (від постановки мети і практичного виконання проєктних операцій до здійснення моніторингу результативності виконання, самоконтролю та нарешті самооцінки) проходить кілька етапів: ознайомлення з новим видом діяльності; усвідомлення його змісту; початкове оволодіння ним; згодом – самостійна розробка власних проєктів. Таким чином формуються проєктні вміння (здатність виконувати проєктні дії), які можуть виявлятися на різних рівнях знання, у відповідності до ступеня володіння здобувачами освіти проєктною діяльністю. Кінцевою метою формування проєктних умінь є здатність майбутніх фахівців ефективно застосувати їх у практичних ситуаціях майбутньої професійної діяльності, самостійно здобувати знання, а також формування прагнення до постійної самоосвіти.

Для застосування проєктної діяльності в якості педагогічної умови підвищення ефективності професійної підготовки компетентного фахівця необхідно обирати такі теми проєктів, що стосуються конкретного практичного питання і є актуальними для реальної професійної діяльності. Робота здобувачів освіти над їх реалізацією вимагатиме залучення знань з різних дисциплін, стимулюватиме творче мислення, застосування навичок дослідницької роботи, що згодом стане підґрунтям для природної інтеграції знань [18].

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, аналізуючи підходи різних учених та практиків до дослідження проблематики формування проєктної компетентності як одного з вагомих складників професійної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і зважаючи на специфіку проєктної діяльності саме в бібліотечній сфері, ми дійшли висновку, що в системі необхідних педагогічних умов проєктна діяльність є однією з пріоритетних. Її

ефективність підтверджується з огляду урахування технологічного компонента проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, оскільки здобувачі освіти мають набути вмінь і навичок практично реалізовувати принципи, підходи, застосовувати способи та методи реалізації проектів у майбутній професійній діяльності.

Таким чином, проектна діяльність є фактором формування соціально-значимих знань і умінь, що створять підґрунтя для подальшої успішної професійної реалізації майбутніх фахівців та сприятимуть усвідомленню ними необхідності навчатися впродовж життя.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка та апробація спецкурсу «Проектний менеджмент у професійній діяльності фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи», що сприяв би підвищенню рівня сформованості проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а також вивчення особливостей розвитку проектної компетентності фахівців у системі підвищення кваліфікації.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] В. Д. Базилевич, В. В. Базилевич, *Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку*. Київ, Україна: Знання, 2008.
- [2] Н. Тарасенко, «Проектна діяльність у бібліотечному обслуговуванні», на VI Міжнар. наук.-практ. конф. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства (10–11 верес. 2015 р., Львів)*; ред. кол.: О. В. Шишка та ін. [Електронний ресурс]. Львів, Україна: Вид-во Львів. політехніки, 2015, с. 312–316. Доступно: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/33698/1/56-312-316.pdf>
- [3] В. Загуменна, «Адвокація як важливий напрям діяльності сучасної бібліотеки», *Вісник Книжкової палати*, № 4, с. 25–28, 2019.
- [4] М. Уйсімбаєва, «Проектна діяльність: теоретичні аспекти», *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, Вип. 13, с. 258–262, 2014.
- [5] І. В. Косяк, «Елементи технічної творчості як основа проектної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання з технологій легкої промисловості», *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*, Вип. 9(3), с. 96–98, 2016.

- [6] О. В. Воскобойнікова-Гузєва, «Соціальне партнерство як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України», *Бібліотечний вісник*, № 4, с. 3–7, 2014.
- [7] В. Скарць, «Проектна діяльність як передумова інноваційного розвитку», *Вісник книжкової палати*, № 4, с. 24, 2003.
- [8] В. С. Пашкова, «Роль бібліотек у розвитку громадянського суспільства», *Бібліотечний форум України*, № 1, с. 4–16, 2006.
- [9] Г. Шемаєва, «Проектний менеджмент у галузі інформаційно-бібліотечної діяльності», *Бібліотечний вісник*, № 1, с. 15–18, 2006. [Електронний ресурс].
Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2006_1_6.
- [10] В. Білоус, «Проектна діяльність як інструмент модернізації бібліотеки вищого навчального закладу», *Вісник книжкової палати*, № 4, с. 1–3, 2014.
- [11] S. Pryima, O. Anishchenko, Y. Dayong, N. Ivanova, «Formation of the project competence of future specialists in information, library and archive services in a digital society», *Information Technologies and Learning Tools*, Vol. 70, № 2, pp. 121–140, 2019. [Electronic resource]. Available: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2639>.
- [12] Л. Лук'янова, «Технологія організації проектної діяльності», *Імідж сучасного педагога*, № 10, с. 16–21, 2009.
- [13] А. А. Педорич, «Проектна технологія навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання», *Збірник наукових праць Херсонського держ. ун-ту. Педагогічні науки*, Вип. LXXXVI, с. 140–145, 2019. Доступно: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-86-25>
- [14] Н. В. Зимівець, «Формування проектної компетентності особистості в освітньому середовищі шляхом реалізації соціальних ініціатив», *на Всеукр. наук.-практ. конф. Провідна роль освітнього досвіду в становленні особистості (5–25 квіт. 2015 р.)*; *Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара*, [Електронний ресурс], с. 1–2.
Доступно: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/conference/2015/osvitniy_dosvid_v_Ukraini/Zimovets.pdf.
- [15] Н. А. Іванова, «Педагогічні умови формування проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи», *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. праць*, Вип. 2(16), 2019.
- [16] Н. Іванова, «Проектна компетентність майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи: структура, критерії та показники сформованості», *Науковий вісник Мелітопольського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогіка*, № 1(22), с. 186–195, 2019.
<https://doi.org/10.33842/22195203-2019-22>.

- [17] Т. В. Комар, «Методологія проектної діяльності: теоретичний аспект», *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, № 2(8), с. 102–107, 2013.
- [18] Л. О. Савченко, «Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи», *Science and Education a New Dimension; Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe*. Будапешт, Венгрія, 2013, с. 7–12.

PROJECT ACTIVITY AS A PEDAGOGICAL CONDITION OF THE PROJECT COMPETENCE FORMATION IN FUTURE SPECIALISTS IN INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVAL SERVICE

Natalia Ivanova,

PhD candidate Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University.
Melitopol, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3309-2813>
ivanova1977@gmail.com

Abstract. The article deals with the formation of practice-oriented professional competences in future specialists in information, library and archival service, in particular the formation of the project competence as a separate component of their professional competence. It is stressed that outlining the ways to solve the defined problem is a necessary precondition of training specialists who could be competitive in the labour market under the present-day conditions. In the author's opinion, the project competence formation in future specialists in information, library and archival service is a challenging integrated process directed at the recognition of motives and needs in the effective use of the project activity means in the professional sphere. The concept of the project activity is analyzed through the execution of projects in the information and library activity. The article singles out effective pedagogical conditions of the project competence formation in future specialists in information, library and archival service: ensuring positive motivation in obtaining the future profession; developing the content of the disciplines in the course of professional training; use of information-communication technologies; acquiring practical experience in the execution of the project activity to perform certain duties in the future professional sphere; promoting reflective position of future specialists at all the stages of the project competence development; formation of personal and professional qualities of the future specialist's personality. The author of the article accentuates and theoretically justifies the project activity as one of the

priority pedagogical conditions of the project competence formation in future specialists in information, library and archival service in the course of professional training. It is especially emphasized that ensuring this pedagogical condition makes it possible for a student to master a system of methods which will let him/her choose such tools in the professional activity that will guarantee the most appropriate and effective solution of a certain practical problem. The author pays attention to the fact that the project competence of specialists in information, library and archival service is determined by the four components: value-motivational (axiological), knowledge-content (cognitive), technological (activity-practical) and reflective-estimative. Effectiveness of the project activity in the course of the project competence formation in future specialists in information, library and archival service is proved by considering its technological component, since students must acquire abilities and skills to practically realize principles and approaches, to use ways and methods of the execution of projects in future professional activity. The author of the article stresses that the project activity is a factor of forming socially meaningful abilities and skills which will create the basis for further professional self-realization of future specialists and will help them realize the necessity for lifelong learning.

Keywords: project activity; professional competence; project competence; pedagogical conditions; future specialists in information; library and archive service.

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОЕКТНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА ИНФОРМАЦИОННОГО, БИБЛИОТЕЧНОГО И АРХИВНОГО ДЕЛА

Иванова Наталья Анатольевна,

соискатель высшего образования степени доктора философии
Мелитопольского государственного педагогического университета
имени Богдана Хмельницкого.

Мелитополь, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3309-2813>

ivanova1977@gmail.com

Аннотация. В данной статье рассматривается проблема формирования практико ориентированных профессиональных компетентностей будущих специалистов информационного, библиотечного и архивного дела, а именно проектной компетентности как отдельной составляющей их профессиональной компетентности. Сделан акцент на

том, что решение обозначенной проблемы является необходимым условием подготовки специалистов, конкурентоспособных на рынке труда в современных условиях. Сформулировано, что формирование проектной компетентности будущих специалистов информационного, библиотечного и архивного дела – это сложный интегрированный процесс, направленный на осознание мотивов, потребностей в эффективном использовании средств, проектной деятельности в профессиональной сфере. Проведен анализ понятия проектной деятельности в контексте выполнения проектов в информационно-библиотечной деятельности. В статье выделены эффективные педагогические условия формирования проектной компетентности будущих специалистов информационного, библиотечного и архивного дела: обеспечение позитивной мотивации к овладению будущей профессией; проектирование содержания дисциплин цикла специальной подготовки; использование информационно-коммуникационных технологий; овладение практическим опытом осуществления проектной деятельности для выполнения соответствующих обязанностей в будущей профессиональной сфере; стимулирование рефлексивной позиции будущих специалистов на всех этапах развития проектной компетентности; формирование личностных и профессиональных качеств личности будущего специалиста. Теоретически обосновано, что проектная деятельность – одно из приоритетных педагогических условий формирования проектной компетентности будущих специалистов информационного, библиотечного и архивного дела в процессе профессиональной подготовки. В частности отмечено, что обеспечение этого педагогического условия способствует овладению обучающимися системой методов, которые позволят им выбирать такой инструментарий в профессиональной деятельности, который гарантирует оптимальное и эффективное решение определенной практической проблемы. Обоснован тот факт, что проектная компетентность специалистов информационно-библиотечной сферы определяется совокупностью четырех компонентов: ценностно-мотивационного (аксиологического), знаниево-содержательного (когнитивного), технологического (деятельностно-практического) и рефлексивно-оценочного. Эффективность проектной деятельности в процессе формирования проектной компетентности будущих специалистов информационного, библиотечного и архивного дела подтверждается с учетом ее технологического компонента, так как обучающиеся должны освоить навыки и умения практически

реализовать принципы, подходы, использовать способы и методы реализации проектов в будущей профессиональной деятельности. Подчеркнуто, что проектная компетентность является фактором формирования социально-значимых знаний и умений, которые создадут основы для дальнейшей успешной профессиональной реализации будущих специалистов и поспособствуют осознанию ими необходимости учиться на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: проектная деятельность; профессиональная компетентность; проектная компетентность; педагогические условия; будущие специалисты информационного, библиотечного и архивного дела.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. D. Bazylevych, V. V. Bazylevych, *Intelektualna vlasnist: kreatyvy metafizychnoho poshuku*. Kyiv, Ukraina: Znannia, 2008.
- [2] N. Tarasenko, «Proektna diialnist u bibliotechnomu obsluhovuvanni», na VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva (10–11 veres. 2015 r., Lviv); red. kol.: O. V. Shyshka ta in. [Elektronnyi resurs]. Lviv, Ukraina: Vyd-vo Lviv. politekhniki, 2015, s. 312–316.
Dostupno: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/33698/1/56-312-316.pdf>
- [3] V. Zahumenna, «Advokatsiia yak vazhlyvyi napriam diialnosti suchasnoi biblioteky», *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, № 4, s. 25–28, 2019.
- [4] M. Uisimbaieva, «Proektna diialnist: teoretychni aspekty», *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Serii: Pedahohichni nauky*, Vyp. 13, s. 258–262, 2014.
- [5] I. V. Kosiak, «Elementy tekhnichnoi tvorchosti yak osnova proektnoi diialnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia z tekhnolohii lehkoi promyslovosti», *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity*, Vyp. 9(3), s. 96–98, 2016.
- [6] O. V. Voskoboinikova-Huzieva, «Sotsialne partnerstvo yak chynnyk rozvytku bibliotechno-informatsiinoi sfery Ukrainy», *Bibliotechnyi visnyk*, № 4, s. 3–7, 2014.
- [7] V. Sknar, «Proektna diialnist yak peredumova innovatsiinoho rozvytku», *Visnyk knyzhkovoï palaty*, № 4, s. 24, 2003.
- [8] V. S. Pashkova, «Rol bibliotek u rozvytku hromadianskoho suspilstva», *Bibliotechnyi forum Ukrainy*, № 1, s. 4–16, 2006.
- [9] H. Shemaieva, «Proektnyi menedzhment u haluzi informatsiino-bibliotechnoi diialnosti», *Bibliotechnyi visnyk*, № 1, s. 15–18, 2006. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2006_1_6.

- [10] V. Bilous, «Proektna diialnist yak instrument modernizatsii biblioteky vyshchoho navchalnogo zakladu», *Visnyk knyzhkovoï palaty*, № 4, s. 1–3, 2014.
- [11] S. Pryima, O. Anishchenko, Y. Dayong, N. Ivanova, «Formation of the project competence of future specialists in information, library and archive services in a digital society», *Information Technologies and Learning Tools*, Vol. 70, № 2, pp. 121–140, 2019. [Electronic resource]. Available: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2639>.
- [12] L. Lukianova, «Tekhnolohiia orhanizatsii proektnoi diialnosti», *Imidzh suchasnoho pedahoha*, № 10, s. 16–21, 2009.
- [13] A. A. Pedorych, «Proektna tekhnolohiia navchannia u zakladakh vyshchoi osvity zi spetsyfichnymy umovamy navchannia», *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzh. un-tu. Pedahohichni nauky*, Vyp. LXXXVI, s. 140–145, 2019. Доступно: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-86-25>
- [14] N. V. Zymivets, «Formuvannia proektnoi kompetentnosti osobystosti v osvitnomu seredovyshchi shliakhom realizatsii sotsialnykh initsiatyv», na *Vseukr. nauk.-prakt. konf. Providna rol osvitnoho dosvidu v stanovlenni osobystosti (5–25 kvit. 2015 r.)*; *Dnipropetrovskyi nats. un-t im. Olesia Honchara*, [Elektronnyi resurs], s. 1–2.
Dostupno: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/conference/2015/osvitniy_dosvid_v_Ukraini/Zimovets.pdf.
- [15] N. A. Ivanova, «Pedahohichni umovy formuvannia proiektnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinoi, biblioteknoi ta arkhivnoi spravy», *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy: zb. nauk. prats*, Vyp. 2(16), 2019.
- [16] N. Ivanova, «Proiektna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv informatsiinoi, biblioteknoi ta arkhivnoi spravy: struktura, kryterii ta pokaznyky sformovanosti», *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzh. ped. un-tu. Serii: Pedahohika*, № 1(22), s. 186–195, 2019. <https://doi.org/10.33842/22195203-2019-22>.
- [17] T. V. Komar, «Metodolohiia proektnoi diialnosti: teoretychnyi aspekt», *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»*, № 2(8), s. 102–107, 2013.
- [18] L. O. Savchenko, «Proektna diialnist v praktytsi vyshchoi pedahohichnoi shkoly», *Science and Education a New Dimension; Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe*. Budapesht, Venhriia, 2013, s. 7–12.

*Стаття надійшла до редакції
08 квітня 2020 року*